

JOŠ JEDNOM O POJMU »POZADINA NEPRIJATELJA«

U »Vojnom delu« br. 6/1974. godine objavljen je članak majora Remka Matušana pod naslovom »Prilog bližem određivanju pojma pozadina neprijatelja«, čije su osnovne postavke izazvale uzbunu i konfuziju među pojedinim čitaocima. Autor je, doduše, učinio pokušaj da definiše pojam »pozadina neprijatelja«, ali se pri tome nije opredelio ni za jednu od mogućih formulacija. Njegova polazna teza zasniva se na stavu da pojam »pozadina neprijatelja« nije dovoljno deskriptivan i razgraničen od drugih pojmova, te da stepenom svoje opštosti više ne zadovoljava potrebe teorije i prakse. Koliko mi je poznato, takve tvrdnje su se u našoj publicistici javljale i ranije, a obrazlagane su, navodno, nespojivošću doktrine ONO i klasičnog pojma »pozadina neprijatelja«. Nisam siguran da je bilo ko u tome i uspeo, a nije pronađena ni adekvatna zamena za termin koji bi odražavao suštinu ranijeg i sadašnjeg pojma »pozadina neprijatelja«.

Pod pojmom »pozadina neprijatelja« podrazumevamo celokupan zemljišni (geografski) prostor iza linije fronta, koji obeležava liniju dostizanja njegovih OS u određenom vremenskom prostoru, a na kome su raspoređene njegove snage i pozadinski (logistički) centri taktičkog, operativnog i strategijskog značaja. U pozadini neprijatelja mogu biti raspoređene i naše ostavljene, ubačene, partizanske i teritorijalne jedinice, kao i druge strukture odbrane, civilne zaštite i sl. Prirodno, nisu raspoređene u vreme kada se agresor tek sprema za agresiju sa vlastite teritorije i teritorije neke druge države.

Tvrdnja majora Matušana da »pozadina neprijatelja« pripada sistemu pojmova kojima se izražavaju različiti aspekti vojnopolitičkog položaja u kojima se mogu naći delovi naše teritorije u ratu proističe, pre svega, iz sužavanja konkretne pojmovne suštine ovog termina. Kada to ističem, polazim od stava da su u našoj vojnoj terminolo-

giji ostali i sada važeći pojmovi: ratište, vojište, front i pozadina, te da *ratište* obuhvata tri elementa: front, pozadinu naših snaga (vlastitu pozadinu) i pozadinu neprijatelja. Pošto pojmovi »vlastita pozadina« i »front« nisu sporni, zadržaće se na terminu »pozadina neprijatelja«, koji — kada se posebno razmatra — čini za sebe poseban sistem, sastavljen od: privremeno zauzete (posednute) teritorije; prostora koji nije posednut oružanim snagama (tzv. neposednuta teritorija) i teritorije pod kontrolom naših snaga.

Kada kažemo »privremeno zauzeta teritorija« ili »privremeno zaposednuta teritorija«, time izražavamo, u prvom redu, naš *politički* stav u pogledu privremenosti stanja na zauzetoj teritoriji ili teritoriji koju je neprijatelj faktički poseo svojim snagama, ali ne objašnjavamo termin »pozadina neprijatelja«, niti ga zamenjujemo drugim pojmom. Uostalom, ni termin »privremeno zauzeta teritorija« sam po sebi ne može biti dovoljno jasan bez dodatnih objašnjenja. Ako, dakle, sa ove tačke analiziram suštinu termina »privremeno zauzeta teritorija«, smatram da on ne protivureči niti isključuje pojam »pozadina neprijatelja«, već se s njim nalazi u korelaciji. Autor pomenutog članka je, verovatno, i sam to zapazio, pa na str. 75 evoluirao od prvobitnog stava uklapajući »nezaposednutu teritoriju« u opšti pojam »pozadina neprijatelja«.

Da bismo jasnije sagledali značenje sva tri pomenuta termina koji čine »pozadinu neprijatelja«, zadržaću se ukratko na svakom pojedinačno. *Privremeno zauzeta teritorija* označava privremeno, trenutno stanje zaposednutosti određene teritorije na kojoj neprijatelj ima snage i sredstva, i izrazitu ili potpunu prevlast. Može se nalaziti u taktičkoj, operativnoj i strategijskoj pozadini neprijatelja. Kao što je poznato, ovaj termin je nastao uporedo s koncepcijom ONO, odnosno usvajanjem ustavne odredbe o nepriznavanju okupacije i zabrani potpisivanja kapitulacije. Privremeno zauzeta teritorija može se pojaviti i u pozadini naših snaga u slučaju kada neprijatelj spusti vazdušni ili helikopterski desant ili kada ubaci jače snage u pozadinu našeg borbenog rasporeda. Teritorija koju te snage drže do njihovog uništenja ili spajanja sa snagama fronta jeste »privremeno zauzeta«, a njena veličina nije bitna za suštinu pojma. — *Neposredna teritorija* označava stanje prostora u kome nema ni naših ni neprijateljevih OS. Njen status je, obično, privremen i može se sužavati ili povećavati na račun posednute teritorije. Najmanje neposednutih teritorija ima u taktičkoj, više u operativnoj, a najviše u strategijskoj dubini i najčešće služi kao manevarski prostor za naše i neprijateljske jedinice. Sa stanovišta oružane borbe u celini, neposednuta teritorija čini tzv. »ničiju zemlju«, koja svakog trenutka može promeniti faktičko sta-

nje i postati delom ili u celini »privremeno zauzeta teritorija« ili teritorija posednuta našim snagama. Međutim, i faktički i pravno ona ostaje naša i ne može se smatrati zauzetom sve dok je neprijatelj ne posedne. — *Teritorija pod kontrolom naših snaga* jeste prostor koji su posele ili kontrolišu naše snage u pozadini neprijatelja. On se brani ili napušta zavisno od uslova borbe.

Odnos prema teritoriji treba posmatrati drukčije nego u vreme pozicijskog načina ratovanja ili krutih frontova. Kao što je već mnogo puta rečeno, ni u ratu koji bi nam bio nametnut ne bi bilo jedin-stvenih frontova. Front će biti svuda i svuda će biti pozadina naših snaga. Drugim rečima, u strategijskoj »pozadini neprijatelja« biće bezbroj »pozadina naših snaga« i »pozadina neprijatelja«, zavisno od broja jedinica koje se budu tu nalazile. To će biti milioni boraca naših OS koji će otvarati front svuda i na svakom mestu, izvoditi borbe i operacije, povezano ili nepovezano s frontom, s tim što će svaka jedinica imati svoju pozadinu na kojoj će raspoređivati svoje rezerve i pozadinske organe.